

در آمدی بر زمینه‌های مارکسیستی طرح «مسأله ملی» در ایران ۱۳۰۰-۱۳۵۸

حسین سیف‌الدینی*

E-mail: seyf.salar@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۵/۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۹/۲۱

چکیده

قومیت‌گرایی از پدیده‌های سیاسی عصر جدید است که پس از فروپاشی شوروی و روند شتاب‌زده‌ی جهانی‌شدن و ظهور گفتارهای پست‌مدرن، ابعاد وسیعی یافته است. قومیت‌گرایی در گذشته به صورت یک گفتمان حاشیه‌ای، فاقد مبانی فکری اصیل و تاریخی بود و همواره سوار بر ایدئولوژی‌های سیاسی دیگر به میدان سیاست می‌آمد.

این پدیده ابتدا براساس گفتارهای چپ مارکسیستی و به تقلید از تئوری‌های لنین، رواج پیدا کرد. حزب کمونیست ایران در اواسط دهه‌ی ۱۹۲۰ میلادی نخستین بار به این مسأله توجه کرد. سپس احزاب توده، فرقه دموکرات آذربایجان و کردستان و سایر سازمان‌های چپ‌گرا تا بهمن ۱۳۵۸ زمینه‌های نظری متنوعی را در این حیطه باب کردند. این تحقیق می‌کوشد تا ریشه‌های فکری قومیت‌گرایی را در بسترهای فکری اولیه آن، یعنی بستر مارکسیسم - لنینیسم، موشکافی کرده و نشان دهد که گفتمان قومیت در ایران تا اندازه زیادی متأثر از گفتارهای چپ است.

روش تحقیق این مقاله توصیفی - تحلیلی و ابزار گردآوری اطلاعات، مطالعات کتابخانه‌ای است. مفروض اصلی این مقاله بر این گزاره مبتنی است که گفتمان قومیت، میراث‌دار بخشی از گفتمان مارکسیسم - لنینیسم است که با عنوان «مسأله ملی» در ادبیات سیاسی چپ مطرح و این میراث به واسطه‌ی احزاب و سازمان‌های چپ به این جریان فکری - سیاسی منتقل شد.

کلید واژه‌ها: قومیت، مسأله ملی، مارکسیسم - لنینیسم، قوم‌گرایی.